

A MISE RENDJE
ORDINARIUM MISSÆ



MAGYAR - LATINUM

RITUS INITIALES

INTROITUS

V. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.

R. Amen.

1. V. Gratia Domini nostri Iesu Christi, et caritas Dei, et communicatio Sancti Spiritus sit cum omnibus vobis.

R. Et cum spiritu tuo.

vel:

2. V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

vel:

3. V. Gratia vobis et pax a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo.

R. Et cum spiritu tuo.

ACTUS PÆNITENTIALIS

V. Fratres, agnoscamus peccata nostra, ut apti simus ad sacra mysteria celebranda.

1. R. Confiteor Deo omnipotenti et vobis, fratres, quia peccavi nimis cogitatione, verbo, opere et omissione: mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa.

BEVEZETŐ SZERTARTÁS

BEVONULÁS KEZDŐÉNEKKEL

P. Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.

H. Ámen.

1. P. A mi Urunk, Jézus Krisztus kegyelme, az Atyaisten szeretete és a Szentlélek egyesítő ereje legyen mindnyájatokkal.

H. És a te lelkeddel.

vagy:

2. P. Az Úr legyen veletek.

H. És a te lelkeddel.

vagy:

3. P. Kegyelem nektek és béke Atyánktól, az Istentől, és Urunktól, Jézus Krisztustól.

H. És a te lelkeddel.

BŰNBÁNATI CSELEKMÉNY

P. Testvéreim! Vizsgáljuk meg lelkiismeretünket, és bánjuk meg bűneinket, hogy méltóképpen ünnepelhessük az Úr szent titkait!

1. H. Gyónom a mindenható Istennek és nektek, testvéreim, hogy sokszor és sokat vétkeztem gondolattal, szóval, cselekedettel és mulasztással: én vétkem, én vétkem, én igen nagy vétkem.

Ideo precor beatam Mariam semper Virginem,
omnes Angelos et Sanctos,
et vos, fratres, orare pro me
ad Dominum Deum nostrum.

vel:

2. V. Miserere nostri, Domine.

R. Quia peccavimus tibi.

V. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam.

R. Et salutare tuum da nobis.

vel:

3. V. Qui missus es sanare contritos cordes: Kyrie, eleison.

R. Kyrie, eleison.

V. Qui peccatores vocare venisti: Christe, eleison.

R. Christe, eleison.

V. Qui ad dexteram Patris sedes, ad interpellandum pro nobis:
Kyrie, eleison.

R. Kyrie, eleison.

V. Misereatur nostri omnipotens Deus et, dimissis peccatis nostris,
perducat nos ad vitam æternam.

R. Amen.

Kérem ezért a Boldogságos,
mindenkor Szeplőtelen Szűz Máriát,
az összes angyalokat és szenteket,
és titeket, testvéreim,
hogy imádkozzatok érettem Urunkhoz, Istenünkhöz.

vagy:

2. P. Urunk, Istenünk, könyörülj rajtunk.

H. Mert vétkeztünk ellened.

P. Urunk, mutasd meg nekünk irgalmasságodat.

H. És add meg nekünk az üdvösséget.

vagy:

3. P. Jézus Krisztus, téged elküldött az Atya, hogy gyógyítsd a
töredelmes szívűeket: Uram, irgalmazz!

H. Uram, irgalmazz!

P. Jézus Krisztus, te eljöttél, hogy magadhoz hívd a bűnösöket:
Krisztus, kegyelmezz!

H. Krisztus, kegyelmezz!

P. Jézus Krisztus, te az Atya jobbán ülsz, hogy közbenjárj értünk:
Uram, irgalmazz!

H. Uram, irgalmazz!

P. Irgalmazzon nekünk a mindenható Isten, bocsássa meg bűneinket, és
vezessen el az örök életre.

H. Ámen.

KYRIE

V. Kyrie, eleison.

R. Kyrie, eleison.

V. Christe, eleison.

R. Christe, eleison.

V. Kyrie, eleison.

R. Kyrie, eleison.

GLORIA

Gloria in excelsis Deo
et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.
Laudamus te, benedicimus te, adoramus te,
glorificamus te, gratias agimus tibi
propter magnam gloriam tuam,
Domine Deus, Rex cælestis,
Deus pater omnipotens.
Domine Fili unigenite, Iesu Christe,
Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris,
qui tollis peccata mundi,
miserere nobis;
qui tollis peccata mundi,
suscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.
Quoniam tu solus Sanctus,
tu solus Dominus,
tu solus Altissimus,
Iesu Christe,
cum Sancto Spiritu:
in gloria Dei Patris.
Amen.

URAM, IRGALMAZZ

P. Uram, irgalmazz!

H. Uram, irgalmazz!

P. Krisztus kegyelmezz!

H. Krisztus kegyelmezz!

P. Uram, irgalmazz!

H. Uram, irgalmazz!

DICSŐSÉG

Dicsőség a magasságban Istennek,
és a földön békeesség a jóakarató embereknek.
Dicsőítünk téged, áldunk téged,
imádunk téged, magasztalunk téged,
hálát adunk neked nagy dicsőségédért,
Urunk és Istenünk, mennyei Király,
mindenható Atyaisten.
Urunk, Jézus Krisztus, egyszülött Fiú,
Urunk és Istenünk, Isten Báránya, az Atyának Fia,
te elveszed a világ bűneit,
irgalmazz nekünk;
te elveszed a világ bűneit,
hallgasd meg könyörgésünket.
Te az Atya jobbán ülsz,
irgalmazz nekünk.
Mert egyedül te vagy a Szent,
te vagy az Úr,
te vagy az egyetlen Fölség,
Jézus Krisztus,
a Szentlélekkel együtt,
az Atyaisten dicsőségében.
Ámen.

COLLECTA

V. Oremus. ...

R. Amen.

LITURGIA VERBI

LECTIO PRIMA ET PSALMUS

Verbum Domini.

R. Deo gratias.

LECTIO SECUNDA ET CANTUS ALLELUIA VEL ALTER CANTUS

Verbum Domini.

R. Deo gratias.

EVANGELIUM

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

V. Lectio sancti Evangelii secundum N.

R. Gloria tibi, Domine.

V. Verbum Domini.

R. Laus tibi, Christe.

HOMILIA

KÖNYÖRGÉS

P. Könyörögjünk! ...

H. Ámen.

AZ IGE LITURGIÁJA

OLVASMÁNY ÉS VÁLASZOS ZSOLTÁR

Ez az Isten igéje.

H. Istennek legyen hála.

SZENTLECKE ÉS ALLELUJA

Ez az Isten igéje.

H. Istennek legyen hála.

EVANGÉLIUM

P. Az Úr legyen veletek.

H. És a te lelkeddel.

P. Evangélium Szent N. könyvéből.

H. Dicsőség neked, Istenünk.

P. Ezek az evangélium igéi.

H. Áldunk téged, Krisztus.

HOMÍLIA (PRÉDIKÁCIÓ)

CREDO

Credo in unum Deum,
Patrem omnipotentem, factorem cæli et terræ,
visibilium omnium et invisibilium.
Et in unum Dominum Iesum Christum,
Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum ante omnia sæcula.
Deum de Deo, lumen de lumine,
Deum verum de Deo vero,
genitum, non factum, consubstantialem Patri:
per quem omnia facta sunt.
Qui propter nos homines et propter nostram salutem
descendit de cælis.
Et incarnatus est de Spiritu Sancto
ex Maria Virgine, et homo factus est.
Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato;
passus et sepultus est, et resurrexit tertia die,
secundum Scripturas, et ascendit in cælum,
sedet ad dexteram Patris.
Et iterum venturus est cum gloria,
iudicare vivos et mortuos,
cuius regni non erit finis.
Et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem:
qui ex Patre Filioque procedit.
Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur:
qui locutus est per prophetas.
Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam.
Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum.
Et expecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi sæculi.
Amen.

ORATIO UNIVERSALIS

HITVALLÁS

Hiszek az egy Istenben,
mindenható Atyában, mennynek és földnek,
minden láthatónak és láthatatlannak Teremtőjében.
Hiszek az egy Úrban, Jézus Krisztusban,
Isten egyszülött Fiában, aki az Atyától született az idő kezdete előtt.
Isten az Istentől, Világosság a Világosságtól,
valóságos Isten a valóságos Istentől,
született, de nem teremtmény,
az Atyával egylényegű; és minden általa lett.
Értünk, emberekért, a mi üdvösségünkért
leszállott a mennyből.
Megtestesült a Szentlélek erejéből Szűz Máriától,
és emberré lett.
Poncius Pilátus alatt értünk keresztre feszítették,
kínhalált szenvedett és eltemették.
Harmadnapra feltámadott az Írások szerint,
fölment a mennybe, ott ül az Atyának jobbján,
de újra eljön dicsőségben, ítélni élőket és holtakat,
és országának nem lesz vége.
Hiszek a Szentlélekben, Urunkban és életünkben,
aki az Atyától és a Fiútól származik;
akit éppúgy imádunk és dicsőítünk,
mint az Atyát és a Fiút. Ő szólt a próféták szavával.
Hiszek az egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyházban,
vallom az egy keresztséget a bűnök bocsánatára,
várom a holtak feltámadását
és az eljövendő örök életet.
Ámen.

HÍVEK KÖNYÖRGÉSE

LITURGIA EUCHARISTICA

OFFERTORIUM

V. Benedictus es, Domine, Deus universi, quia de tua largitate accepimus panem, quem tibi offerimus, fructum terræ et operis manuum hominum: ex quo nobis fiet panis vitæ.

R. Benedictus Deus in sæcula.

V. Per huius aquæ et vini mysterium eius efficiamur divinitatis consortes, qui humanitatis nostræ fieri dignatus est particeps.

Benedictus es, Domine, Deus universi, quia de tua largitate accepimus vinum, quod tibi offerimus, fructum vitis et operis manuum hominum, ex quo nobis fiet potus spiritalis.

R. Benedictus Deus in sæcula.

V. In spiritu humilitatis, et in animo contrito suscipiamur a te, Domine; et sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie ut placeat tibi, Domine Deus.

Lava me, Domine, ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me.

Orate, fratres: ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem omnipotentem.

R. Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis ad laudem et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram totiusque Ecclesiæ suæ sanctæ.

AZ EUKARISZTIA LITURGIÁJA

AZ ADOMÁNYOK ELŐKÉSZÍTÉSE

P. Áldott vagy, Urunk, mindenség Istene, mert a te bőkezűségedből kaptuk a kenyeret. Felajánljuk neked, mint a föld termését és az emberi munka gyümölcsét. Ebből lesz számunkra az élet kenyere.

H. Áldott legyen az Isten mindörökké.

P. A bor és a víz titka által részesülünk annak istenségében, aki kegyesen részese lett emberségünknek.

Áldott vagy, Urunk, mindenség Istene, mert a te bőkezűségedből kaptuk a bort. Felajánljuk neked, mint a szőlőtő termését és az emberi munka gyümölcsét. Ebből lesz számunkra a lélek itala.

H. Áldott legyen az Isten mindörökké.

P. Alázatos lélekkel és töredelmes szívvel kérünk, Urunk, Istenünk, fogadj el minket, és legyen kedves színed előtt áldozatunk.

Mosd le, Uram, bűneimet, és vétkeimtől tisztíts meg engem.

Imádkozzatok, testvéreim, hogy áldozatunk kedves legyen a mindenható Atyaisten előtt.

H. Fogadja el az Úr kezedből az áldozatot nevének dicséretére és dicsőségére, mindannyiunk és az egész Anyaszentegyház javára.

ORATIO SUPER OBLATA

V. Oremus. ...

R. Amen.

PREX EUCHARISTICA II

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

V. Sursum corda.

R. Habemus ad Dominum.

V. Gratias agamus Domino Deo nostro.

R. Dignum et iustum est.

V. Vere dignum et iustum est, æquum et salutare, nos tibi, sancte Pater, semper et ubique gratias agere per Filium dilectionis tuæ Iesum Christum, Verbum tuum, per quod cuncta fecisti: quem misisti nobis Salvatorem et Redemptorem, incarnatum de Spiritu Sancto et ex Virgine natum.

Qui voluntatem tuam adimplens et populum tibi sanctum acquirens extendit manus cum pateretur, ut mortem solveret et resurrectionem manifestaret.

Et ideo cum Angelis et omnibus Sanctis gloriam tuam prædicamus, una voce dicentes:

Sanctus, Sanctus, Sanctus

Dominus Deus Sabaoth.

Pleni sunt cæli et terra gloria tua.

Hosanna in excelsis.

Benedictus qui venit in nomine Domini.

Hosanna in excelsis.

FELAJÁNLÓ KÖNYÖRGÉS

P. Könyörögjünk! ...

H. Ámen.

II. EUKARISZTIKUS IMA

P. Az Úr legyen veletek!

H. És a te lelkeddel.

P. Emeljük föl szívünket!

H. Fölemeltük az Úrhoz.

P. Adjunk hálát Urunknak, Istenünknek.

H. Méltó és igazságos.

P. (Mert) Valóban méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mindig és mindenütt hálát adjunk, Szentséges Atyánk, néked szeretett Fiad, Jézus Krisztus által. A te örök Igéd ő, általa alkottál mindent, és őt küldted, hogy Üdvözítőnk és Megváltónk legyen: ezért öltött a Szentlélektől testet, és született a Szent Szűztől.

Majd akaratodat teljesítve, és szent népet szerezve néked, a keresztfán kitárt karral elszenvedte a kínhalált, hogy feloldja a halálnak átkát, és a feltámadásról bizonyosságot adjon nekünk.

(Mi) Ezért az angyalokkal és minden szentteddel együtt dicsőségedet hirdetjük, és egy szívvel mondjuk: (zengjük:)

Szent vagy, szent vagy, szent vagy,

mindenség Ura, Istene.

Dicsőséged betölti a mennyet és a földet.

Hozsanna a magasságban.

Áldott, aki jön az Úr nevében.

Hozsanna a magasságban.

V. Vere Sanctus es, Domine, fons omnis sanctitatis. Hæc ergo dona, quæsumus, Spiritus tui rore sanctifica, ut nobis Corpus et Sanguis fiant Domini nostri Iesu Christi.

Qui cum Passioni voluntarie traderetur, accepit panem et gratias agens fregit, deditque discipulis suis, dicens:

**Accipite et manducate ex hoc omnes:
hoc est enim Corpus meum, quod pro vobis tradetur.**

Simili modo, postquam cenatum est, accipiens et calicem, iterum gratias agens dedit discipulis suis, dicens:

**Accipite et bibite ex eo omnes:
hic est enim calix Sanguinis mei
novi et æterni testamenti,
qui pro vobis et pro multis effundetur
in remissionem peccatorum.
Hoc facite in meam commemorationem.**

MYSTERIUM FIDEI

R. Mortem tua annuntiamus, Domine,
et tuam resurrectionem confitemur,
donec venias.

V. Memores igitur mortis et resurrectionis eius, tibi, Domine, panem vitæ et calicem salutis offerimus, gratias agentes quia nos dignos habuisti astare coram te et tibi ministrare.

P. Valóban szent vagy, Istenünk, minden szentség forrása. Kérünk, szenteld meg ezt az adományt, áraszd le rá Szentlelkedet, hogy számunkra a mi Urunk, Jézus Krisztus teste és vére legyen.

Ő, mielőtt önként átadta magát a szenvedésre, kezébe vette a kenyeret, hálát adott, megtörte, tanítványainak adta, és így szólt:

**Vegyétek, és egyetek ebből mindnyájan,
mert ez az én testem, mely értetek adatik.**

A vacsora után ugyanígy kezébe vette a kelyhet is, majd ismét hálát adott, odaadta tanítványainak, és így szólt:

**Vegyétek, és igyatok ebből mindnyájan,
mert ez az én vérem kelyhe,
az új és örök szövetségé.
Ez a vér értetek és sokakért kiontatik
a bűnök bocsánatára.
Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.**

HITÜNK TITKÁNAK MEGVALLÁSA

H. Halálotat hirdetjük, Urunk,
és hittel valljuk feltámadásodat,
amíg el nem jössz.

P. Ezért Fiad halálának és feltámadásának emlékét ünnepeelve, felajánljuk neked, Istenünk, az élet kenyerét és az üdvösség kelyhét, és hálát adunk, mert arra méltattál minket, hogy színed előtt állhatunk és szolgálhatunk neked.

Et supplices deprecamur ut Corporis et Sanguinis Christi participes a Spiritu Sancto congregemur in unum.

Recordare, Domine, Ecclesiae tuæ toto orbe diffusæ, ut eam in caritate perficias una cum Papa nostro N. et Episcopo nostro N. et universo clero.

Memento etiam fratrum nostrorum, qui in spe resurrectionis dormierunt, omniumque in tua miseratione defunctorum, et eos in lumen vultus tui admitte.

Omnium nostrum, quæsumus, miserere, ut cum beata Dei Genetrice Virgine Maria, beatis Apostolis et omnibus Sanctis, qui tibi a sæculo placuerunt, æternæ vitæ mereamur esse consortes, et te laudemus et glorificemus per Filium tuum Iesum Christum.

Per ipsum, et cum ipso, et in ipso, est tibi Deo Patri omnipotenti, in unitate Spiritus Sancti, omnis honor et gloria per omnia sæcula sæculorum.

R. Amen.

RITUS COMMUNIONIS

V. Præceptis salutaribus moniti, et divina institutione formati, audemus dicere:

Kérve kérünk, gyűjtsön egybe a Szentlélek mindnyájunkat, akik Krisztus testében és vérében részesülünk.

Viseld szíveden, Urunk, Egyházad sorsát az egész világon, tedd tökéletessé a szeretetben N. pápánkkal, N. püspökünkkel és az egész papsággal együtt.

Emlékezzél meg a feltámadás reményében elhunyt testvéreinkről, és mindazokról, akik irgalmadban bízva távoztak el a világból; bocsásd őket szent színed látására.

Könyörülj, kérünk, mindnyájunkon, hogy Isten anyjával, a Boldogságos Szűz Máriával, a szent apostolokkal és minden szenttel együtt, akik a világ kezdete óta kedvesek voltak előtted, részesei lehessünk az örök életnek, és dicsőítve magasztaljunk téged, Jézus Krisztus, a te Fiad által.

Őáltala, ővele és őbenne a tiéd, mindenható Atyaisten a Szentlélekkel egységben minden tisztelet és dicsőség mindörökkön-örökké.

H. Ámen.

A SZENTÁLDOZÁS SZERTARTÁSA

P. Üdvözítőnk parancsára és isteni tanítása szerint így imádkozunk:

Pater noster, qui es in cælis:
sanctificetur nomen tuum;
adveniat regnum tuum;
fiat voluntas tua, sicut in cælo, et in terra.
Panem nostrum cotidianum da nobis hodie;
et dimitte nobis debita nostra,
sicut et nos dimittimus debitoribus nostris;
et ne nos inducas in tentationem;
sed libera nos a malo.

V. Libera nos, quæsumus, Domine, ab omnibus malis, da propitius pacem in diebus nostris, ut, ope misericordiæ tuæ adiuti, et a peccato simus semper liberi et ab omni perturbatione securi: expectantes beatam spem et adventum Salvatoris nostri Iesu Christi.

Quia tuum est regnum, et potestas, et gloria in sæcula.

SIGNUM PACIS

V. Domine Iesu Christe, qui dixisti Apostolis tuis: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: ne respicias peccata nostra, sed fidem Ecclesiæ tuæ; eamque secundum voluntatem tuam pacificare et coadunare digneris. Qui vivis et regnas in sæcula sæculorum.

R. Amen.

V. Pax Domini sit semper vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

V. Offerte vobis pacem.

Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy,
szenteltessék meg a te neved;
jöjjön el a te országod;
legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is.
Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma;
és bocsásd meg vétkeinket,
miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek;
és ne vígy minket kísértésbe;
de szabadíts meg a gonosztól.

P. Szabadíts meg, kérünk, Urunk, minden gonosztól; Adj kegyesen békét napjainkban, hogy irgalmadból mindenkor bűn és baj nélkül éljünk, míg reménykedve várjuk az örök boldogságot és Üdvözítőnknek, Jézus Krisztusnak dicsőséges eljöttét.

Mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké. Ámen.

BÉKE RÍTUS

P. Urunk, Jézus Krisztus, te azt mondtad apostolaidnak: Békességet hagyok rátok, az én békémet adom nektek. Ne vétkeinket nézzed, hanem Egyházad hitét, őrizd meg szándékod szerint békében, és add meg teljes egységét. Aki él és uralkodik mindörökkön-örökké.

H. Ámen.

P. Az Úr békéje legyen veletek mindenkor.

H. És a te lelkeddel.

P. Köszöntsétek egymást a béke jelével.

H. Legyen béke köztünk mindenkor.

FRACTIO PANIS

V. Hæc commixtio Corporis et Sanguinis Domini nostri Iesu Christi fiat accipientibus nobis in vitam æternam.

R. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: dona nobis pacem.

COMMUNIO

V. Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Beati qui ad cenam Agni vocati sunt.

R. Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea.

POSTCOMMUNIO

V. Oremus. ...

R. Amen.

RITUS CONCLUSIONIS

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

V. Benedicat vos omnipotens Deus, Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus.

R. Amen.

V. Ite, missa est.

R. Deo gratias.

KENYÉRTÖRÉS

P. A mi Urunk, Jézus Krisztus testének és vérének egyesítése váljék a szentáldozásban lelkünk üdvösségére.

H. Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: adj nekünk békét.

ÁLDOZÁS

P. Íme, az Isten Báránya, íme, aki elveszi a világ bűneit. Boldogok, akiket meghív asztalához Jézus, az Isten Báránya.

H. Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szóval mondd, és meggyógyul az én lelkem.

ÁLDOZÁS UTÁNI KÖNYÖRGÉS

P. Könyörögjünk! ...

H. Ámen.

BEFEJEZŐ SZERTARTÁS

P. Az Úr legyen veletek.

H. És a te lelkeddel.

P. Áldjon meg benneteket a mindenható Isten: az Atya, a Fiú és a Szentlélek.

H. Ámen.

P. A szentmise véget ért, menjetek békével.

H. Istennek legyen hála.

Impressum

Herausgeber: Tourismuseelsorge
Kategoriale Seelsorge der Erzdiözese Wien
Stephansplatz 6/1/6, 1010 Wien

E-Mail: office@virc.at

Website: www.virc.at

Redaktion: Mag.^a Sandra Ranner

Für den Inhalt verantwortlich: Dr. Joseph Farrugia

Der Messritus in den verschiedenen Sprachen wurde
nach bestem Wissen recherchiert.



Coverbild: © igor_shmel / Fotolia

Druck: Netinsert Dornhackl Andreas, 1220 Wien

Diese Broschüre wurde auf FSC-zertifiziertem Papier gedruckt.

Wien, 2019